

.Recht op vertrouwen in de buurt

Dames en heren,

Ik wil vandaag postmodern beginnen met een “oud” verhaal. Er was eens een man die woonde in een klein dorp in Polen (het gaat hier voor de liefhebbers om een joodse legende), die in een droom te horen kreeg dat hij naar een brug in Praag moest gaan, waar hij een schat zou vinden. De man ging op reis en dat was nog een heel gedoe in die

tijd, kwam tenslotte bij de bewuste brug aan en vond daar een soldaat die de wacht hield. Pas na een paar dagen om de brug heen gelopen te hebben en niet te weten waar te zoeken, sprak hij de soldaat aan en vertelde hem over de droom. “ Dat is sterk , zei de soldaat . Ik had ook een droom. In mijn droom kwam ik een boer tegen, net zo iemand als U en die vroeg mij waar hij een schat kon vinden en hem moest ik antwoorden: “ Bij U thuis, in de la van de keukentafel”De man ging terug naar huis en vond inderdaad de schat in de la van de keukentafel.

Dames en heren,

Dit sprookje staat voor veel in onze moderne tijd. Via Verlichting en Modernisme met zijn duidelijke doelrationaliteit en beheersingsfilosofie, een wetenschappelijk en bureaucratisch “zonder aanzien des persoons” objectivering, instrumentalisering en regulering,zijn we weer terug bij de mens als persoon. Enerzijds worden we na de dood of was het coma van een aantal grote verhalen zoals het communisme, het socialisme, het fascisme weer op onszelf teruggeworpen, anderzijds is dat nu weer de grote uitdaging van onze tijd: We zijn terug van weg geweest, zitten weer aan onze keukentafel en proberen ieder op eigen wijze en met elkaar ons leven zin te geven, minder pretentieus misschien, maar wel dichterbij huis.

Politiek en beleidsmatig zien we aan alle kanten het deficit van een beheersingsfilosofie, waarin de mens nog slechts object was en de menselijke maat, de menselijke kwetsbaarheid werden overruled of ontkend. In de politiek kon je alleen nog overleven als beroepsacteur of ijskoning en ook Justitie maakte zich schuldig aan wat ik in mijn boek Voetangels en kopstukken heb aangegeven een te optimistische beheersingsfilosofie., Justitie zag zichzelf als beheerser en oplosser van steeds meer samenlevingsproblemen en kreeg daardoor iets weg van de Titanic, een onzinkbaar geacht en te zwaar opgetuigd statusschip zonder voldoende reddingsloepen. Het beleid leed schipbreuk en de vraag werd hoe nu verder?

De filosofie van het projekt sociale zelfredzaamheid steekt daarbij verfrissend af omdat hierbij de intentie is om niet alle samenlevingsproblemen zelf op te lossen als Justitie of politie ,maar de eigen kracht van mensen in hun directe omgeving te (re) mobiliseren of in andere woorden mensen hun conflicten en problemen niet af te nemen zoals gebeurt in het strafrecht maar weer terug te geven op een verantwoorde manier (dus niet zoek het nu verder zelf maar uit). Een dergelijke benadering die ik de integratie van de opbouwwerk filosofie en methode in het politiewerk zou willen noemen vertrekt van de directe leefwereld van mensen zelf ,sluit daar op zijn minst bij aan.

Hogenhuis wijst er in haar proefschrift Op zoek naar veiligheid op dat het juist de waarden uit de leefwereld zijn, die om vertaling vragen in politieke en juridische waarden en haalt daarbij Mintzberg aan die zegt: We need to return to a rationality tuned to the natural messiness of life, and not dedicated to abstractions. In het woordenboek stond voor mess oa gemeenschappelijke tafel en een gemeenschappelijke tafel geeft zowel eten als een knoeiboel. Het is die tafel waar we weer aanzitten en waar we onze schat vinden. Schuyt formuleert het tav sociaal beleid iets anders: Hij zegt : hoe kan het universele van het sociale beleid worden verweven met het persoonlijke? That is the question. Het persoonlijke element blijkt te verdwijnen onder de druk van objectiviteit en algemene regelgeving. Het persoonlijke heeft een speciale binding met het universele, want de universele verontwaardiging over ongeluk, persoonlijke pech en sociale vernedering- historisch gezien nog altijd de

motor achter sociaal beleid en solidariteit- kan slechts geuit worden in concreto, ten aanzien van individuele gezichten. Sociaal beleid begint en eindigt bij individuele personen. daartussen liggen de vele moeizaam tot stand gekomen en moeilijk uit te voeren sociale beleidsprogramma's.(p. 50 sociale cohesie en sociaal beleid)

De centrale vraag hoe kan het universele van het sociale beleid worden verweven met het persoonlijke levert in zekere zin een paradox op als we aan universele de betekenis geven van zonder aanzien des persoons. Dan krijg je immers: hoe kan een zonder aanzien des persoons beleid worden verweven met het persoonlijke? In het volgende deel zal ik hier nog nader op ingaan.

Deze wat langere inleiding was nodig om het verhaal over mijn bevindingen- ik deed onderzoek naar de beleving van het sociale zelfredzaamheidsproject door betrokkenen en dan vooral in de Indische buurt Zwolle- in het perspectief te plaatsen van een filosofie van de persoon, een filosofie die de persoon, het vol- waardig menszijn als uitgangspunt heeft voor de sociale en politieke organisatie van de samenleving. Of zoals Banning dat verwoordde in de Dag van morgen: Hoe kan de onvermijdelijke ordening en samenbinding tot stand komen zo dat de diepte van het mens zijn, van het persoon zijn wordt erkend? Daarbij is er geen sprake van een dualisme tussen persoon en gemeenschap, maar is het eerder zo dat een verantwoordelijke gemeenschap slechts kan worden gevormd door verantwoordelijke personen. Het SMVP project sociale zelfredzaamheid sluit op deze personalistische filosofie aan . Door een persoonlijke benadering waarbij mensen als personen serieus worden genomen en ook in hun eigen verantwoordelijkheid worden aangesproken wordt de kracht van mensen zelf versterkt. DE ethiek is een ethiek van het dagelijks handelen. Niet zozeer in het denken als wel in het doen openbaart zich het ethisch menszijn, i.c het verantwoordelijkheidsgevoel voor de gemeenschap..

Het afgelopen half jaar interviewde ik 3 koppels, één uit Rotterdam en twee uit Zwolle, samen met Jasper Veldhuis had ik drie kringgesprekken met groepen bewoners uit de Indische buurt, waarvan de verslagen door hen zijn goedgekeurd. Daarnaast had ik nog een aantal afzonderlijke gesprekken met invloedrijke personen uit de buurt, met een maatschappelijk werkster, een kinderwerkster en met leidinggevende personen uit de betrokken organisaties oa Stad en Welzijn, de wijkwethouder, een welzijnsambtenaar, de directeur van een belangrijke betrokken woningbouwcorporatie. Een centrale vraag bij mij was of een personale of personalistische benadering aanslaat, dwz gepaard gaat met recht zetting, verhoogde gevoelens van recht ipv onrecht en van veiligheid ipv onveiligheid . Doet maw een persoonlijke benadering door een politieman en een opbouwwerker als koppel , als lokaal ondersteuningsteam“recht” aan de buurt? En hoe zit het met de sociale zelfredzaamheid? Worden mensen zelfredzamer ? Wat moet daar eigenlijk onder worden verstaan?

Begin volgend jaar zal van mij over deze materie nog een publicatie verschijnen, die een volledig beeld geeft van mijn bevindingen. Vandaag wil ik hier voor U een aantal elementen uit naar voren halen, die wellicht (want er is zowel over de Indische Buurt als over de SMVP LOT projecten al heel wat geschreven) toch wat nieuwe gezichtspunten kunnen opleveren. Ik wil dat doen in de vorm van stellingen met toelichting, zodat naar aanleiding daarvan ook misschien enige discussie op gang kan komen.

1. Bij de invulling van het begrip zelfredzaamheid moet worden aangesloten op de cultuur van de groep of groepen, die men wil stimuleren tot meer zelfredzaamheid

Zo is er bv in een zgn volksbuurt (de Indische buurt is zo'n buurt ook naar het zeggen van de bewoners zelf) een grote mate van zelfredzaamheid in de zin van onderlinge hulp en solidariteit (je zit nooit zonder oppas en je hebt altijd een fiets), in de zin van overleven op een minimum en in de zin van een type weerbaarheid, die bij buitenstaanders aggressief of bedreigend kan overkomen.

Vb Een vrouw met kinderen had last van een drummende student die naast haar woont. Ik dacht regelmatig: ik breek die vingertjes nog eens. Maar omdat ze zich realiseerde dat haar kinderen ook wel eens overlast zouden kunnen veroorzaken, besloot ze het toch op zijn netjes met haar studerende buurman te bespreken. Toen ze heel beleefd vroeg of hij wat meer rekening met haar wilde houden, reageerde hij uit de hoogte en begon gelijk te klagen over de kinderen. De Vrouw: ik heb op dat moment geen stennis gemaakt, maar nam me wel voor om de eerste de beste keer dat ik er weer last van had het op “onze” manier aan te pakken. Dus toen hij laat in de avond weer bezig was heb ik hem daar een partij toe zitten schreeuwen en gedreigd dat ik zijn huis in brand zou steken. Hij had de schrik goed te pakken. Als boter was ie. Daarna hebben we netjes afspraken gemaakt en daar houdt hij zich moet ik zeggen ook keurig aan. Hij dacht natuurlijk met een bedeesd vrouwtje uit Zuid te maken te hebben. Ze voegt er trots aan toe: Toen wist ie gelijk dat ie met iemand uit de Indische buurt van doen had....

Een boeiend voorbeeld van het strategisch aanwenden van onmacht en woedegevoelens, waarbij de reputatie van de groep (de buurt) “wij laten niet met ons sollen en als het moet spelen we zelf wel voor rechter” wordt aangewend om een positieve gedragsverandering bij de ander te veroorzaken. Deze vrouw lost haar problemen zelf wel op, daarna komen familie en vrienden en pas in laatste instantie Joop en Wessel, de opbouwwerker en wijkagent of Freddie van de woningbouwcorporatie, maar dan houdt het ook wel op.

Een ander type zelfredzaamheid treffen we aan bij het genoemde verlegen buurvrouwtje in Zuid. Ik kan me zo voorstellen dat die contact vermijdt, misschien de muren extra laat isoleren of de wijkagent inschakelt als het uit de hand loopt.

Nog een ander type betreft de hoogopgeleiden, wellicht zelf jurist of met een kennis die advocaat is of rechter. Daar wordt de kans kleiner dat er sprake is van een student/buurman (men heeft immers meer mogelijkheden om te kiezen in welke buurt men wil gaan wonen, al of niet gemêleerd qua type bewoners, veelal eigenaren. Daar zou het wel eens kunnen gaan om de eigen zoon, die als pa en ma aan het werk zijn de buurt opschrikt met zijn drumgeluiden.

Wat hier wel kan voorkomen is jarenlange civielrechtelijke procedures over het recht op overpad en/ of over het nemen van een bad s avonds om 10 uur (dit voorbeeld is uit het leven gegrepen. Ook Donald Black signaleerde in *The behaviour of law* al het verschijnsel dat hoe hoger de ses des te groter de kans dat van civiel recht wordt gebruikt gemaakt, des te lager de ses des te groter de kans dat men met het strafrecht te maken krijgt)

Samengevat iedere groep of cultuur heeft zijn eigen vormen van zelfredzaamheid. De ene vorm sluit echter beter aan bij een moderne samenleving, die is veranderd van een bevelshuishouding naar een onderhandelingshuishouding en waarin het met name gaat om sociale en bureaucratische competentie en “netwerken” of het opereren in maatschappelijke verbanden die de eigen maatschappelijke kansen beschermen en vergroten. (zie Bart van Heerikhuizen over configuraties van zelfredzaamheid).

Dat wil echter mijns inziens niet zeggen dat de ene cultuur “beter” is dan de andere. Iedere cultuur of we het nu hebben over de volksbuurt, een yuppencultuur, de friese cultuur in Leeuwarden of in een dorp (is ook weer anders), een jongerencultuur, die ook weer kan worden onderscheiden in diverse culturen heeft zijn zelfredzame en zijn zwakkere kanten. Soms zelfs kun je zeggen dat een sterkere, zelfredzame kant zijn tegenpool heeft in een zwakkere. Het is overigens jammer dat het onderscheid autochtoon/allochtoon de publieke discussie dusdanig beheerst dat er nauwelijks plaats is voor een genuanceerdere kijk op de grote variëteit aan groeps culturen in ons land met allen hun sterke en zwakke kanten. En overigens ook hun eigen specifieke vormen van strafbaar gesteld gedrag

Daniel Ofman heeft voor personen, individuen een zgn kernkwaliteitenkwadrant ontwikkeld. VB: De kernkwaliteit van iemand is daadkracht. Dan is wat hier precies tegenover staat geduld zijn uitdaging, zijn valkuil is dan dat hij doorschiet in

drammerigheid en passiviteit daar is zo iemand allergisch voor. (schema Ofman)

Een dergelijke kwadrant zou je ook voor groeps- of buurtculturen kunnen maken. In een volksbuurtcultuur is directheid een kernkwaliteit, geduld hebben een grote uitdaging, en men is allergisch voor een traag werkende bureaucratie. Een groep van moderne nieuwe stijl zelfredzamen heeft als kernkwaliteit strategisch inzicht, de uitdaging voor zo'n groep is persoonlijke directheid, de valkuil is hier opportunisme en manipulatie en de allergie betreft ruwheid of aggressief gedrag.

Een uitdrukking als: "ook al slaan ze mekaar de koppen in het is en blijft hier (in deze buurt) gezellig", zul je niet gauw horen uit de mond van moderne zelfredzamen

2. In een volksbuurt als de Indische buurt is er sprake van een wantrouwen naar politie en Justitie toe en naar instanties. Dat heeft behalve met de eigen wat geïsoleerde buurtcultuur te maken met het "stiefkind" gevoel dat hier heerst.

Toelichting: Het stiefkind krijgt doorgaans weinig, behalve straf en de schuld. Het stiefkind heeft het altijd gedaan en in die zin heeft het stiefkind ook een functie in het gezin. Ieder gezinslid kan zijn gevoelens van onvrede etc afreageren op het stiefkind en zo kan de rest van het gezin ogenschijnlijk harmonisch blijven functioneren.

Elders heb ik geschreven over wijken onder druk. Iets dergelijks gaat ook op voor de Indische buurt, zo'n buurt wordt belast bv met probleemgezinnen in een situatie waarin overleven toch al niet erg gemakkelijk is. Er wordt in wezen aan wijken onder druk veel hogere eisen gesteld wat betreft tolerantie en flexibiliteit dan in andere wijken, die met minder problemen te kampen hebben. Hier geldt de wet: hoe beter men het heeft hoe beter men het krijgt en ook het omgekeerde hoe slechter of liever hoe minder (breed) men het heeft hoe slechter of minder men het krijgt. In die zin worden feitelijk aan het zelfredzaamheidsvermogen in dergelijke wijken veel hogere eisen gesteld.

De ervaring met politie, justitie of instanties is ook vaak negatief. Het gevoel is dat als je ze nodig hebt ze er niet zijn. De bureaucratische onverschilligheid waar Schuyt het over heeft speelt hier wellicht een rol. Deze onverschilligheid wordt gekenmerkt door een zekere afstandelijkheid (denk U aan het zonder aanzien des persoonsvereiste), door een zekere angst, de angst voor directheid, directe betrokkenheid kan immers betekenen dat je je als functionaris mee laat slepen, dat je niet meer objectief bent, dat je je plaats die afstandelijke plaats niet meer weet, dat je dus in verwarring raakt en afschuiven: als het op het bord van de ander ligt heb ik er geen verantwoordelijkheid meer voor en stel je voor dat ik mijn bevoegdheid overschrijdt.

In een dergelijke bureaucratische cultuur gaat men de confrontatie uit de weg en is al helemaal bang voor agressiviteit, denkt U aan het genoemde kernkwadrant van de moderne persoon.

Tov culturen die zich kenmerken door persoonlijke directheid zal de neiging bestaan een straatje om te gaan, soms heel letterlijk neem de afdeling Vuilnisophaal.

Enerzijds is er dus die passieve of actieve onverschilligheid

Anderzijds is er het gevoel bij bv mensen uit de buurt die ik heb onderzocht dat ze je wel in repressieve of controlerende zin weten te vinden. Daar waar mensen uit de buurt te maken krijgen met politie, Justitie en instanties als bv de Sociale Dienst is het vooral in die controlerende of repressieve zin (vb kindbescherming). Er is in die zin sprake van een verstoorde relatie tussen de buurt, mensen uit de buurt en de in de diverse (bureaucratische) organisaties en instanties gerepresenteerde samenleving.

En zoals het stiefkind geleerd heeft zichzelf te redden in een gezin zoals hierboven uiteengezet en iedere aktie van de gezinsleden naar het kind toe wantrouwend beziet, zo ontstaat een dergelijk wantrouwen ook in een dergelijke buurt "onder druk".

Enkele uitspraken: -nav een nare ervaring: Vindt je het gek dat we eigen rechter gaan spelen, je wordt van het kastje naar de muur gestuurd en je moet maar opdonderen. Er gebeuren hele goede dingen in de buurt, maar door die nare ervaring denk je ik red mezelf wel!

-Of “ we hebben ons hele leven gevochten daar wordt je hard van.

-.Conflicten moeten eerst weer tot een kookpunt oplopen, voordat er iets verandert. In Zuid of een andere wijk zouden instanties er in een soortgelijke situatie allang iets aan gedaan hebben, daar zijn we van overtuigd

3. Middels personen, tevens representanten van het gezag, de overheersende cultuur, de samenleving, die duidelijk als personen worden herkend wordt onrecht “hersteld”, en de verstoorde verhouding met de samenleving. Er ontstaat vertrouwen. En vertrouwen, niet georganiseerd wantrouwen is de basis van een democratie aldus de oude personalist Kohnstamm

Toelichting: In mijn onderzoek vond ik diverse voorbeelden van een dergelijk herstel van vertrouwen. Alweer ter vergelijking: In het gezin met dat stiefkind verschijnt een oom, de oom is toevallig ook nog agent maar dit terzijde. Die oom heeft aandacht voor dat kind, noem hem Pietje (het gezin noemde hem vaak Pietje Bel) , maar oom maakt daarvan Piet Belle. Oom ziet Piet niet als een jongen die niet wil deugen maar als een kind van 16 met een moeilijke jeugd en heeft respect voor Piet. Oom zegt Piet, jongen als er iets is dan kom je maar, ik sta altijd voor je klaar. Hij biedt aan hem te helpen bij zijn huiswerk (de school wil niet vlotten) en hij neemt het voor hem op als hij weer van alles de schuld krijgt thuis. Piet die zijn gezin heeft leren te wantrouwen maar inmiddels ook de leraren, zijn medeleerlingen etc, alleen nog vertrouwen heeft in zijn peergroep, jongens net als hij die niet willen “ deugen”, krijgt vertrouwen in zijn oom, omdat oom in hem investeert, laat zien dat hij hem ziet staan, hem AANZIET, iets voor hem doet heel concreet ook en hem niet laat vallen. Oom is het type van een man een man een woord een woord. Oom wordt een voorbeeld voor Piet. Als Piet weer eens met zijn peergroep op stap is geweest en betrokken raakt bij een uit de hand gelopen vechtpartij, is oom er als hij op het politiebureau moet verschijnen. Enerzijds doet oom een goed woordje voor hem en in die zin redt hij hem voor verdere ellende anderzijds scheldt hij hem thuis de huid vol en zegt: Piet nou is het verdomme afgelopen. Je zoekt maar andere vrienden of je laat je vrienden zien dat het ook anders kan. Oom helpt hen om een plek voor de jongens te creëren waar ze zich kunnen vermaken zonder anderen steeds lastig te vallen en de jongens leren veel oa hoe ze brieven moeten schrijven aan instanties, etcetc. U raadt het al Piet wordt later agent , het type wijkagent die weet wat het is om in een verdomhoekje te zitten en die de filosofie uitdraagt: Ieder heeft recht op een plekje onder de zon..

Dames en heren, oom is goud waard. Van die ooms en tantes moeten we het in onze samenleving hebben. Volgens mij zitten er heel wat van deze ooms en tantes in de zaal. Zij zijn door hun persoonlijkheid zo belangrijk. Zij stoppen aandacht en energie in mensen, een activiteit die veel van mensen eist en helaas in onze moderne samenleving veel te weinig wordt gewaardeerd. Deze mensen hebben ook moed, zij zijn de mensen die durven te confronteren en toch blijven geven, het zijn de mensen waar Martin Buber het over heeft in de Weg van de mens, zijn zij heel, ze zeggen wat ze denken en doen wat ze zeggen. Je weet wat je aan ze hebt. Zij brengen weer verbindingen aan, waar verdeel en heers en instrumentalisering, een berekenend denken overheersten.

Overigens moet ik hier wel wijzen op enkele haken en ogen en valkuilen. De functionaris, de opbouwwerker en de wijkagent kan wel een grote gelijkenis vertonen met die oom en tante maar blijft natuurlijk toch ook een functionaris, die te maken heeft met zijn eigen organisatie met de daarbijbehorende doel- middel pakketten. Die onbaatzuchtige oom of tante kan hij/ zij niet zijn. Het belang van zijn organisatie zal altijd doorklinken in wat hij doet, dus kan hij/ zij daar maar beter naar zijn organisatie maar ook naar de buurt toe duidelijk in zijn. Buitengewoon belangrijk is juist die duidelijkheid. Wanneer immers mensen uit de buurt het gevoel krijgen dat hun vertrouwen wordt geschaad en dat ze worden gebruikt, dat informatie bv op stiekeme manier wordt doorgegeven etc zal duidelijk zijn dat het wantrouwen dat er al was alleen maar wordt bevestigd . In zo’n geval raken we in feite steeds verder van huis

Het schijnt dat er in de Indische buurt voordat in 1994 de echte escalaties losbarsten er sprake was van een dergelijke situatie.

4. Recht doen kan bestaan uit regels overtreden of flexibel hanteren

Toelichting. Het zonder aanzien des persoons, in die dubbele betekenis van geen rekening houden met aanzien maar ook niet letten op de bijzondere positie van personen kan onverschilligheid in gaan houden en kan leiden tot onrecht. In juridische zin is dit het verschil tussen formele en materiele gelijkheid. Bij materiele gelijkheid als uitgangspunt is het doel tot gelijkheid, gelijke kansen te komen. U kent allen het voorbeeld van positieve discriminatie tav vrouwen en of "allochtonen" een verzamelnaam voor diegenen die op basis van hun huidskleur en/ of gewoonten (bv het dragen van een hoofddoekje) worden gediscrimineerd en aldus moeilijker toegang krijgen tot bv de arbeidsmarkt, zeker waar het de beter betaalde arbeid betreft.

Tijdelijk wordt aan hen de voorkeur gegeven (althans op papier) om zo de weg te banen naar een veranderende cultuur waarin meer plaats is voor diversiteit en om het grote "soort zoekt soort gehalte" van de arbeidsmarktcultuur zeker in de buurt van of boven het zgn glazen plafond te doorbreken.

Iets dergelijks vindt ook plaats bij het Bitz project in de Indische buurt. (sinds daar in 1994 rellen zijn uitgebroken) Tijdelijk zijn regels doorbroken of opzijgezet om de buurt en mensen uit de buurt weer meer gelijke kansen te geven, zoals bv bij de woningtoewijzing, die tijdelijk praktisch werd gedelegeerd aan het Bitzteam en door aan het begin van het project mensen die het werken lang ontwend waren en/ of jaren vast hadden gezeten en/ of schulden hadden, aan het werk te helpen in een woningbouwproject waar iedereen, de hele buurt baat bij had. Het project werd een succes dankzij de inventiviteit en inzet van de Bitzwerkers en omdat zij door hun organisaties en de politiek werden ondersteund hierbij. Maar ook omdat op dat moment bewust risico's zijn genomen (het kon natuurlijk ook fout gaan) gekoppeld aan het vertrouwen dat in de mensen die voor dat project gingen werken werd gesteld.

Een ander interessant voorbeeld vond ik in de tijd dat ik een paar dagen bivakkeerde in het buurthuis van de Indische buurt. Bewoners van één van de kleinere straten, die ten onrechte als doorgangsroute door te hard rijdende automobilisten werd gebruikt, klaagde hierover bij het koppel, dat niets kon doen, want de grote vakantie brak aan. Pas daarna zou er iets aan gedaan kunnen worden. De bewoners met kleine kinderen (kinderen zijn het hoogste goed in deze buurt) vreesden dat er juist tijdens de grote vakantie ongelukken zouden gebeuren en sloten spontaan hun straatje af, dwz met een los hek dat ze hadden verplaatst en een betonnen paaltje dat ze keurig bij de ingang van hun straatje hadden geplaatst. Toen Joop en Wessel dat constateerden werd onmiddellijk met de bewoners een vergadering belegd waarin de situatie werd besproken. Daar was ook de wijkcoördinator van de gemeente bij. Men kwam op voorbeeldige wijze tot een compromis. Het paaltje werd eruit gehaald, er zouden aan twee kanten verplaatsbare hekken komen en de wijkagent Wessel zou in zijn dagrapport schrijven dat dit straatje tijdelijk voor verkeer was afgesloten. Dat was nog eens vraaggericht werken!

Deze casus maakt duidelijk hoe lastig het is om recht te doen. Enerzijds wordt hier heel snel en adequaat ingespeeld op een behoefte, die overigens ontstaat omdat verkeersregels niet worden gehandhaafd, dus je zou kunnen zeggen een gebrek aan overheidsvoorziening. Anderzijds is dit persoonlijk en contextgebonden reageren (buiten de regels om, iets waar mn ambtenaren altijd bang voor zijn) vatbaar voor systeemkritiek en zelfs voor kritiek van de kant van andere buurtbewoners die in hun straatje ook last hebben van verkeer. Zij zouden ook wel eens op dezelfde wijze eigen rechter kunnen gaan spelen vanuit het idee van precedentwerking.

Tegelijkertijd wordt rekening gehouden met de buurtcultuur, het feit dat men deze actie relatief "netjes" heeft opgelost wordt ook concreet beloond en in die zin wordt dit straatje dus voorgetrokken. Interessant is trouwens dat nogal wat bewoners vonden dat het koppel nog te weinig te zeggen had in de zin van direct en adequaat kunnen

reageren op de situatie ter plekke, terwijl vanuit het systeem gezien al een (te?) optimale discretionaire bevoegdheid aan hen was verleend..

Het geeft aan hoe moeilijk het in de praktijk is het universele en het persoonlijke, maar ook culturele te verweven op verantwoorde wijze.

Tenslotte:

5. Een belangrijke vorm van zelfredzaamheid schuilt in het hulp durven vragen op het juiste moment.

Toelichting: Regelmatig worden mijn man en ik aangeschoten of opgebeld door kennissen of vrienden die achteloos tijdens een gesprek laten vallen dat ze met een juridisch probleem zitten. Zo klamp ik nog wel eens een vriendin aan die arts is of ze me wat kan vertellen over een of andere ziekte van één van mijn kinderen. Moeilijker wordt het als ik mijn enkel heb verstuikt en een buurvrouw moet vragen of ze boodschappen voor me wil doen. Daar heb ik moeite mee.

Het omgekeerde is het geval in bv een volksbuurt. Wederzijdse praktische hulp is vanzelfsprekend, moeilijker wordt het waar het om specialistische kennis of contacten met instanties gaat. Zoals gezegd mijdt men dat liever zo veel mogelijk en “lost het liever zelf op, bovendien heeft men al gauw het gevoel dat de hele buurt over de schouder meekijkt als je naar een instantie gaat. Men zit wel graag op straat maar de vuile was hang je niet op straat. Tegelijkertijd is er wel zoals gezegd een sterke afhankelijkheid van instanties als Sociale dienst, Woningbouwcorporatie, Raad voor de kindbescherming etc, maar vaak niet erg in positieve zin. Bovendien wordt naar de politie stappen vaak ervaren als klikken. Zoals een vrouw die vertelt dat ze woonde in een nieuwbouwwijk in Zwolle waar de conflicten met andere buurtbewoners niet rechtstreeks werden uitgepraat, maar bij de politie aangekaard. Hier in de Indische buurt zeggen ze het tenminste recht in je gezicht. Daar geven ze je het gevoel dat je minder bent, ze doen uit de hoogte en achterbaks.

Eén van de winstpunten van het werken met het koppel in de Indische buurt is dat nu in tegenstelling met vroegere tijden situaties die uit de hand dreigen te lopen (veel escalaties ontstaan rond kinderen die ruzie krijgen) sneller bij het koppel of één van hen worden gemeld door een medebuurtbewoner, zodat tijdig kan worden ingegrepen. Joop en Wessel worden niet langer als vijanden gezien, maar men heeft vertrouwen in hen gekregen en daarom ook worden ze meer ingeschakeld. Zelfredzaamheid betekent hier het tijdig gebruikmaken van overheidsvoorzieningen en/of deskundige hulp. Wanneer men dan ook ziet dat deze hulp effect heeft bevestigt dat weer het vertrouwen in die voorzieningen dwz via personen en dat betekent een versterking van het bindingsgevoel met de bredere samenleving. Dat er meer vertrouwen is gegroeid in organisaties en werkers blijkt bv ook uit een grotere deelname aan culturele activiteiten en kinderwerk.

Nodeloos misschien nog te vermelden dat de politie minder vaste klanten heeft in de buurt en dat één van de woningbouwcorporaties terugverdient op minder hoge doorstroompercentages en minder glasschade..

Dames en heren, de tijd noopt mij de stoppen. Ik hoop U duidelijk te hebben gemaakt dat recht doen aan de buurt ook betekent verbindingen leggen door persoonlijk investeren en niet uit berekening maar gezien uit het oogpunt van rechtsherstel, herstel van maatschappelijke ongelijkheid en achterstelling en respect voor de persoon, voor die mensen die daar leven. Die mensen hebben recht op vertrouwen op hen zelf en hun buurt. Vertrouwen kweekt vertrouwen en vertrouwen is de cruciale basis voor de sociale rechtsorde, aldus oa Locke, Tocqueville en vele anderen, aldus Barbara Misztal Trust in modern societies. En vertrouwen laat dat nog even gezegd zijn krijgen we uiteindelijk niet door de meest verzochte oplossingen, tools voor maatschappelijke problemen, maar menselijke vertrouwen moet men zoeken aan de keukentafel.

joyce hes

Dames en heren, ik kan nog wel een tijdje doorgaan oa over valkuilen van de personalistische benadering want die zijn er natuurlijk ook. Ik heb hier slechts een paar punten willen aanstippen die mij van belang lijken ook bij verdere voortzetting vande projekten in een andere vorm.